

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра соціології

Соціологія етнічних конфліктів

Спеціальність 054 Соціологія

Освітньо-професійна програма Врегулювання конфліктів та медіація

Курс	4
Семестр	7

Статус вибіркова дисципліна

Форма навчання Денна та заочна

ECTS	5
Годин	150

Семестровий контроль Залік

Індивідуальне завдання

Інформація про викладача

ПІБ	Василець Ольга Іванівна старший викладач кафедри соціології
	Профіль викладача http://www.sociology.kpi.ua/faculty-2
	e-mail ovasilec@gmail.com

Розподіл годин та занять

Форма навчання	Аудиторні заняття					
	Лекції		Практичні		Лабораторні	
	заняття	години	заняття	години	заняття	години

Соціологія етнічних конфліктів

Денна	18	36	18	36	0	0
Заочна	3	6	4	8	0	0

Анотація навчальної дисципліни

Основна мета навчальної дисципліни «Соціологія етнічних конфліктів» - це формування у студентів розуміння сутності міждисциплінарної взаємодії між соціологією, етнологією, конфліктологією та культурною антропологією при використанні їх концептів для вирішення конфліктів у сучасних суспільствах, найбільш небезпечних для сталого розвитку та позначених етнічно. Метою навчальної дисципліни є формування у студентів **здатностей**:

- розрізняти солідарність етнічного, соціального, культурного, політичного та економічного стибу. Виокремлювати відповідні риси у представлених феноменах.
- використовувати для вирішення етнічних конфліктів алгоритми предконвенційної, конвенційної та постконвенційної комунікації;
- досліджувати закономірності та особливості формування психосемантичного виміру свідомості індивідуума з позицій соціологічного поведінкового дискурсу, у цілісному моральному світовідношенні соціального актора як представника певної етнічної спільноти;
- до усвідомлення та практичної роботи із явищами демодернізації, діагностувати небезпеки ортодоксії та фундаменталізму, як і провокативні риси тоталіризованого універсалізму.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціологія етнічних конфліктів» є:

Завдання:

- набуття бакалаврами необхідного комплексу знань із використання методів, що використовуються в етносоціології, розуміння можливості їх використання для попередження та вирішення конфліктів різного генезу
- тестування теоретичних моделей та їх релевантності у поясненні конкретних випадків етнологічних та етносоціологічних розвідок,
- вироблення навичок інтерпретації та розкодування соціальних текстів та світу символів у їх семіотичній, ритуальній поведінковій та матеріально-предметній формах.
- формуванню у студентів сучасної політичної культури щодо конструктивного вирішення етно-національних питань.

Після вивчення даної дисципліни студенту потрібно оволодіти знаннями та вміннями.

ЗНАТИ:

- знати і розуміти алгоритми створення місця окремих теорій етносу та націоналізму у сучасній системі гуманітарних та соціальних наук (зокрема, соціології, історії та культурології);
- аргументовано окреслювати поле дискусій навколо дефініції термінів “етнос”, “нація”, “народ”, “раса” та дефініювати такі етносоціологічні категорії як “етнічна група”, “етнографічна група”, “етнічна меншина”;
- володіти засадничими етносоціологічними категоріями та поняттями у їх зв'язку із категоріальним апаратом етнології як міжпарадигмальної та кроскультуральної дисципліни;
- усвідомлювати залежність етносоціологічних розвідок та історичних попередників і дотичних до неї дисциплін від сучасних політичних реалій та боротьби ідеологій.

УМІТИ:

- аргументовано інтерпретувати поліваріантні та компаративістичні концепти, зокрема, етнічності, як особливого соціо-культурного явища, вивчення якого потребує вироблення міждисциплінарних дослідницьких програм.
- самостійно (у команді) працювати із необхідною методичною та методологічною базою для проведення самостійних етносоціологічних досліджень та проведення вторинного аналізу даних FIA

- застосовувати навички концептуалізації, створення власних інтерпретаційних моделей, аргументованої презентації та захисту власної позиції перед аудиторією

Мати уяву про:

- необхідну концептуальну базу, що сприятиме виробленню міждисциплінарного підходу до окремих етносоціальних феноменів чи явищ та стратегій їх дослідження
- новітні методики вивчення етногенезу та націогенезу як предметів теоретико-методологічного соціологічного дослідження у всій його багато вимірності, так і про дотичні культурно-антропологічні, етнографічні методики включно.

Навчальна дисципліна «Соціологія етнічних конфліктів» належить до циклу професійної підготовки з вибіркового дисциплін (Вибіркові освітні компоненти з міжфакультетського/факультетського/кафедрального Каталогів). Дисципліна «Соціологія етнічних конфліктів» пов'язана з іншими навчальними дисциплінами, а саме : «Сучасні теорії миру та конфліктів», «Соціологія міжнародних відносин та конфліктів», «Інституційна соціологія конфлікту», «Конфлікт в Донбасі: причини, наслідки, шляхи вирішення». Передбачається засвоєння навчального матеріалу з дисциплін - «Вступ до соціологічної професії», «Історія соціології», курсу «Загальна соціологія». У структурно-логічній схемі навчального процесу, отримані у процесі вивчення курсу «Соціологія етнічних конфліктів» знання, уміння та навички, корелюють із дослідницькими програмами курсів «Соціологія модерну та модернізації», «Сучасні соціологічні теорії». Модулі «Соціологія особистості, освіти та культури», «Соціологія девіантної поведінки» циклу професійної підготовки також є дотичними та вкрай важливими для повноцінного осягнення даного кредитного модуля Для максимальної оцінки з заліку передбачається критичне володіння студентами концептами розглянутих теорій, представлення програм стосовно конструктивного використання конфліктного потенціалу у внутрішньо-особистісному вимірі та міжособистісних взаємодіях.

Перелік тем

Розділ 1. Необхідність прогнозування можливих загострень національного плану в залежності від економічних зрушень та політико-ідеологічних наведень.

Тема 1.1. Націоналізм економічний проти націоналізму ідеологічного – площини сучасних інвестицій.

Тема 1.2. Десакралізація державної влади, загострення соціальної нерівності, профанація раціонального, і пошук харизматичних авторитетів у групах мезо-рівня різного масштабу.

Тема 1.3. Зміна політичних режимів як чинник дестабілізації суспільних структур і рухів: конфліктні виміри етнічних взаємин.

Тема 1.4. Фейкові новини, інформаційні вкиди, мова ворожнечі - формування мотивації до етнічних зіткнень.

Тема 1.5. Ідеологічне забезпечення інституціалізації етнічних конфліктів – консолідація інших, чужих, ворогів у протистоянні. Вигоди військової мобілізації у порівнянні із мирними практиками поступу.

Тема 1.6. Прогнозування та попередження зіткнень у форматах керованого хаосу і розповсюдження перетворених форм миротворчої діяльності (прикриття діяльності ТНК і ПВК аж до геноциду включно)

Розділ 2. Небезпеки іредентизму для нових національних спільнот. Розвиток «недорозвитку», копіювання історичних взірців у історичності їх попередньої адекватності.

Тема 2.1. Моноетнічність племені та принципова поліетнічність модерного суспільства і національних держав етапу формування модернів.

Тема 2.2. Побожність та моральність – оберненість кореляцій. Небезпеки стереотипізації у сприйнятті та дії. Образ іншого у постсоціалістичних суспільствах.

Тема 2.3. Небезпеки фундаменталізму у романтизації архаїки.

Тема 2.4. Антиінтелектуалізм спільнот фронтиру.

Тема 2.5. Аутентичність та автохтонність як дефініції категоріального апарату соціології та політології. Поняття і практики «корінних народів».

Тема 2.6. Популізм і етнічні рухи – джерело маніпуляцій політиків та із рейтингами політиків.

Результати навчання

Результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються студентам на першому занятті.

№ з/п	Результати навчання	Контрольні заходи оцінювання	Термін виконання
1	Знання теорій та методів, що використовуються в етносоціології, розуміння можливості їх застосування для попередження та вирішення конфліктів різного генезу.	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії; експрес-контрольна 1	Тиждень 1-2
2	Досвід проведення групових дискусій щодо використання етнічних рухів та пошуків харизматиків популістами. Конфліктність ірраціонального і партикулярного – складових етнічних феноменів.	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії	Тиждень 2-17
3	Знання історії, теоретико-методологічного підґрунтя та сучасних особливостей способів виокремлення іншого як чужого, і політичної ідентифікації шляхом використання етнічних стереотипів.	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії	Тиждень 3
4	Уміння розрізняти солідарність етнічного, соціального, культурного, політичного та економічного штибу. Виокремлювати відповідні риси у представлених феноменах.	відповіді на семінарських заняттях; презентація	Тиждень 4
5	Вміння здійснювати критичний аналіз фейкових новин, інформаційних вкидів, використання мови ворожнечі як джерела мотивації до етнічних зіткнень	відповіді на семінарських заняттях; експрес-контрольна 2	Тиждень 5-17
6	Уміння вироблення навичок інтерпретації та розкодування соціальних текстів та світу символів у їх семіотичній, ритуальній поведінковій та матеріально-предметній формах.	відповіді на семінарських заняттях; модульна контрольна 1	Тиждень 6-10, 12

Соціологія етнічних конфліктів

7	Уміння самостійно (у команді) працювати із необхідною методичною та методологічною базою для проведення самостійних етносоціологічних досліджень та проведення вторинного аналізу даних FIA	Імітаційна вправа	Тиждень 10-11
8	Уміння досліджувати закономірності та особливості формування психосемантичного виміру свідомості індивідуума з позицій соціологічного поведінкового дискурсу, у цілісному моральному світовідношенні соціального актора як представника певної етнічної спільноти;	відповіді на семінарських заняттях; експрес контрольна 3; Модульна контрольна робота 2	Тиждень 13-17
9	Досвід проектування упереджувальних дій щодо виникнення та розгортання соціальних конфліктів на етнічному підґрунті у сучасних суспільствах Центру та периферії.	Домашня контрольна робота	Тиждень 15
10	Вміння діагностувати небезпеки фундаменталізму у романтизації архаїки та антиінтелектуалізм спільнот фронтиру як принципово конфліктогенних площин.	відповіді на семінарських заняттях; експрес контрольна 4	Тиждень 16-18

Форми, методи та технології навчання

Навчальні заняття з дисципліни “Соціологія етнічних конфліктів” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач формулює положення теорій сучасних теорій соціально-політичних конфліктів та миротворчості, демонструє кейси сучасних конфліктів, може відтворювати матеріал у вигляді презентації. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять. В процесі лекційних занять відбуваються 4 експрес-контрольні на знання ключових понять навчального курсу.

Отримавши базові знання щодо сутності, типологій конфлікту та форм миротворчої діяльності, студенти розроблятимуть карту конфлікту, що передбачає аналіз його соціальних причин. Результати аналізу студенти презентують під час одного з семінарських занять. Передбачається проведення імітаційної вправи, щодо тренування навичок переговорів та ролі “третьої сторони” при врегулюванні конфліктів. Домашня контрольна робота спрямована на відпрацювання навичок наукової роботи студентів, самостійного пошуку літератури, формулювання гіпотез щодо соціально-політичних конфліктів сучасності. Тема домашньої контрольної роботи має довільний характер і обмежується лише предметом навчальної

Соціологія етнічних конфліктів

дисципліни. В процесі занять викладач може показувати студентам відео-матеріали, присвячені питанням врегулювання конфліктів.

Основною формою роботи на семінарському занятті є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додатково оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез.

Навчальні ресурси

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
4. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.
5. <https://nsuworks.nova.edu/pcs/about.html> – Peace and Conflict Studies Journal

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Виступи на семінарських заняттях	25	5	5	25
2.	Активність роботи на семінарських заняттях	15	3	5	15
3.	Експрес-контрольні на лекціях	20	5	4	20
4.	Домашня контрольна робота (ДКР)	20	20	1	20
5.	Модульна контрольна робота (МКР)	20	10	2	20
6	Заохочувальні бали	10	10	1	10
	Всього				100

Семестрова атестація студентів

Обов'язкова умова допуску до заліку		Критерій
1	Поточний рейтинг	RD \geq 60
2	Домашня контрольна робота (ДКР)	RD \geq 12

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою ¹

Рейтингові бали, RD	Оцінка за університетською шкалою
$95 \leq RD \leq 100$	Відмінно
$85 \leq RD \leq 94$	Дуже добре
$75 \leq RD \leq 84$	Добре
$65 \leq RD \leq 74$	Задовільно
$60 \leq RD \leq 64$	Достатньо
$RD < 60$	Незадовільно
Невиконання умов допуску	Не допущено

Можливість отримання оцінки «автоматом»: так.

Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, за умови зарахування ДКР, переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею переведення. Якщо сума балів менша за 60, але ДКР зараховано, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання ДКР та залікову контрольну роботу переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею переведення. Студент, який у семестрі отримав більше 60 балів та має позитивну оцінку за ДКР, отримує залікову оцінку «автоматом».

Політика навчальної дисципліни

Порушення термінів виконання завдань та заохочувальні бали

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Участь у конференції / публікація тез	5 балів	За кожний тиждень затримки із поданням ДКР нараховуються	-2 бали
Участь у 2 турі Всеукраїнської студентської олімпіади	10 балів		
Публікація наукової статті	10 балів		

Відвідування занять

Відвідування лекційних і семінарських занять є обов'язковим.

Пропущені контрольні заходи оцінювання

¹ Оцінювання результатів навчання здійснюється за рейтинговою системою оцінювання відповідно до рекомендацій Методичної ради КПІ ім. Ігоря Сікорського, ухвалених протоколом №7 від 29.03.2018 року.

Пропущену модульну контрольну роботу можна написати повторно, але до моменту проставлення проміжної атестації з урахуванням часу, необхідного викладачу для перевірки роботи. Пропущені експрес-контрольні не відпрацьовуються.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Календарний рубіжний контроль

Проміжна атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами ².

На першій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 20 і більше балів. На другій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 40 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації» здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання не засвоєного студентам матеріалу.

Критерій		Перша атестація	Друга атестація	
Термін атестації ³		Тиждень 8	Тиждень 14	
Умови отримання атестації	Поточний рейтинг ⁴	≥ 20 балів	≥ 40 балів	
	–	+

² Рейтингові системи оцінювання результатів навчання: Рекомендації до розроблення і застосування. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 20 с.

³ Там само.

⁴ Там само.

Соціологія етнічних конфліктів

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Матриця відповідності результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

ПВ7 Соціологія етнічних конфліктів			
Програмні результати навчання		Методи навчання	Форми оцінювання
ЗК 1	Здатність відповідально приймати рішення з урахуванням соціальних, культурних, етичних, екологічних цінностей, правових норм, принципів академічної доброчесності.	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка, експрес-контрольні, МКР, залік
ЗК 4	Здатність до соціальної взаємодії, співробітництва й розв'язання конфліктів.	Метод кейсів, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка, експрес-контрольні роботи
ЗК 8	Здатність критично оцінювати й переосмислювати накопичений досвід (власний і чужий), аналізувати свою професійну й соціальну діяльність.	Проблемний, імітаційний, ділова гра	Практична перевірка, МКР
ФК 4	Здатність виявляти соціальну проблематику суспільних процесів.	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, проектування	ДКР, практична перевірка
ФК 13	Здатність брати участь у стратегічному плануванні у конфліктовирішенні та миротворенні	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	ДКР, практична перевірка
ФК 15	Здатність виявляти та діагностувати соціальні конфлікти	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	ДКР
ФК 16	Здатність розробляти комплексну програму профілактики та	Дослідницький, метод кейсів	ДКР, презентація

Соціологія етнічних конфліктів

	попередження конфліктів у суспільстві		
ФК 17	Здатність управляти та координувати соціальними процесами, що можуть призводити до соціальних конфліктів різних масштабів	Пояснювально-ілюстративний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка, МКР, залік